

KRITICKÝ KOMENTÁŘ K NÁVRHU VÝZKUMU: Francová, G. 2006/2007.
Uplatnitelnost osob se zdravotním postižením na trhu práce: projekt sociologického výzkumu. Praha: UK FSV. Dostupné z:
<http://samba.fsv.cuni.cz/~knobloch/vzor - projekt vyzkumu - Francova.doc>

Po přečtení návrhu výzkumu zjišťuji, že ho lze hodnotit spíše kritikou negativní nežli pozitivní.

Název práce je příliš obecný, což by nebylo nežádoucí, pokud by se studentka rozhodla zvolit kvalitativní výzkumnou strategii, kde by téma mohlo být upřesňováno výzkumným procesem. Při volbě kvantitativní výzkumné strategie však název odráží nedostatky celého textu. Konkrétně teoreticky nedostatečně zakotvený úvod, v jehož důsledku se výzkumné hypotézy zdají být nahodilé. Testování hypotéz pak ztěžuje absence operacionalizace hlavních proměnných – otázka nízké konstruktové validity [Blaikie, 2010; Ferjenčík, 2000; Jelínek, Klimusová, 2014].

Absence operacionalizace klíčových proměnných znemožňuje kriticky se nad nimi zamýšlet jako nad možnými sociálními konstrukty – např. zdravotního postižení [Kolářová, 2012].

Hypotézy mají testovat příčinné vztahy. Pro zjišťování příčinných vztahů by bylo vhodné využívat experimentu, nikoliv navrhovaného dotazníkového šetření [Ferjenčík, 2000; Jelínek, Klimusová, 2014]. Celkově z návrhu výzkumu není zcela zřejmé, jaké metody studentka zamýšlí využívat. Nejasná je také volba kvantitativní/kvalitativní výzkumné strategie. Zmíněné se nejvíce promítá do absence kapitoly věnované analýze a zpracování dat.

Vzhledem k deklarovanému využití kvantitativní výzkumné strategie se zdá nevhodný nepravděpodobnostní způsob výběru vzorku, který snižuje jeho reprezentativnost vzhledem k populaci zdravotně postižených. Studentka volí způsob výběru úsudkem a technikou sněhové koule. Pokud by tyto měly být využívány, v případě výběru úsudkem by bylo vhodné dále specifikovat výzkumný vzorek (Je nutné zapojovat osoby v pokročilém věku či s vysokým stupněm zdravotního postižení?). V případě využití techniky sněhové koule umožněné gatekeeperem v podobě neziskové organizace bylo by vhodné se zamýšlet nad charakteristikami takto získaného vzorku – tj. může se jednat o osoby aktivnější při

vyhledávání zdrojů, s nižším stupněm postižení, v aktivním věku či v určité fázi nezaměstnanosti. Tyto faktory mohou snižovat externí validitu výzkumu [Ferjenčík, 2000; Jelínek, Klimusová, 2014].

Výzkumný projekt dále minimálně obznamuje s nástrojem sběru dat, není zřejmé, zda se jedná o obdobu standardizovaného dotazníku, nebo o dotazník vytvořený ad hoc. Nejsou uvedeny výsledky osob bez zdravotního postižení z podobných dotazníků, a tak chybí možnost srovnání s výsledky osob se zdravotním postižením, což znesnadňuje rozhodnutí o tom, zda by výsledky platily pouze pro populaci osob se zdravotním postižením, a celkově o rozsahu zobecnitelnosti výsledků.

Potenciál dotazníku pro relativně ambiciózní výzkumný cíl, tedy pro komplexní analýzu situace osob se zdravotním postižením na trhu práce, je omezený, je diskutabilní, jak bohatá data může poskytnout. Oceňuji rozhodnutí pro osobní administraci dotazníku (i vzhledem k zacílené populaci), avšak vzhledem k množství otevřených otázek v něm obsažených, kladu si otázku, proč studentka neupřednostňuje vedení rozhovoru před dotazníkem, kvalitativní výzkumnou strategii před kvantitativní. Ta by lépe korespondovala se zaměřením na úhel pohledu a na zkušenost aktérů s uplatněním na trhu práce [Blaikie, 2010].

Opomenutím kapitoly věnované diskuzi limitů návrhu výzkumného projektu text poskytl živnou půdu pro předkládanou převážně negativní kritiku. Je třeba podotknout, že návrh výzkumu je dobrým počinem, pokud je pojmán jako první krok k otevření diskuze pro budoucí diplomovou práci, která by měla vyjasnit popsané nedostatky.

Zdroje:

Blaikie, N. W. H. 2000. *Designing social research: the logic of anticipation*. Cambridge: Polity Press.

Ferjenčík, J. 2000. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál.

Jelínek, M., H. Klimusová. 2014. *Metodologie psychologie I*. [Přednáška]. Brno: FF MU.

Kolářová, K. 2012. *Jinakost - postižení - kritika: společenské konstrukty nezpůsobilosti a hendikepu : antologie textů z oboru disability studies*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).